

Без секретаріату як без рук

Юрій ГРНИЙ

На державних службовців повсякчас нарікають за бюрократизм, казенщину, крющкодерство. Ніде правди діти: чиновники часто дають підстави для обурення праведної громади. Проте слід зауважити й неабияку відповідальність, якою обтяжені посадовці, ухвалюючи доленосні для країни чи окремих людей рішення. Тут треба сім разів відміряти, перш ніж відрізати. Тож спробуймо зсередини простежити роботу одного з бюрократичних апаратів. У фокус нашого дослідження потрапив секретаріат Спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації, яким керує **Леонід СУКНЕНКО** (на знімку).

Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.

Комісію створено відповідно до Закону «Про приватизацію майна державних підприємств», а контролює вона додержання законодавства в цій сфері, розглядає конкретні випадки сумнівного відчуження державного майна. Рішення ухвалюється шляхом голосування членів комісії, у складі котрої замість 15 народних депутатів, як передбачено постановою Верховної Ради, 37 парламентаріїв (голова – Євген Мармазов). Однак спершу питання досконало вивчають у секретаріаті комісії, подаючи запити до компетентних державних органів, ініціюючи перевірки й розслідування.

– Аби підготувати проект рішення, маємо опрацювати теку документів, розплутати клубок юридичних хитросплетінь. Щоправда, ми не наділені повноваженнями здійснювати слідчі дії, – наголошує **завідувач секретаріату Спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації Леонід СУКНЕНКО**.

Один із напрямів діяльності комісії – контроль за законністю реалізації Державної програми приватизації. Якщо врахувати, що на 2011 рік до неї пропонується внести 162 підприємства, стає зрозуміло, який обсяг роботи лягає на кожного з 10 працівників секретаріату. Утім, під час підготовки питань до розгляду можуть створюватися робочі групи з представників міністерств, інших державних і громадських організацій, наукових установ.

Складно зрозуміти, чим керувався Фонд держмайна України, пропонуючи приватизувати ВАТ «Завод «Маяк», адже нині київське підприємство випускає стрілецьку зброю. Відповідно до чинного законодавства забороняється приватизація об'єктів військово-промислового комплексу. Тим паче що торік комісія вже виключала «Маяк» із переліку підприємств, які підлягають приватизації. «У Фонді держмайна вдають, буцімто не знають, що саме виготовляє завод, – зауважує Л. Сукненко. – А ми з'їздили на підприємство, ознайомилися з номенклатурою продукції. Часи, коли з конвеєра «Маяка» сходили котушкові магнітофони, давно минули».

Завідувач секретаріату Спеціальної контрольної комісії навіть кореспондентові «Вісн» ще кілька прикладів нерозбірливого внесення важливих об'єктів до Державної програми приватизації. Так, столичний НДІ електромеханічних приладів має колосальні наукові напрацювання, тут виробляють засоби захисту зв'язку, так звані чорні скриньки для літаків. Продукція НДІ хоч і не є унікальною, про-

те в кілька разів дешевша від зарубіжних аналогів, перебуває на озброєнні силових структур України. Нині за інститут та його майно точиться справжня війна.

У вир спонтанної приватизації потрапляла Феодосійська суднобудівна компанія «Море», що випускає швидкісні катери військового призначення. Проте цікавість у ділків викликає передусім дорога земля, на якій розташоване підприємство.

Численні зазіхання на об'єкти військово-промислового комплексу змусили нинішній Кабінет Міністрів реанімувати ідею про об'єднання таких підприємств у єдиний державний холдинг. За словами Л. Сукненка, це унеможливить приватизаційні оборудки в галузі.

Спеціальна контрольна комісія не раз звертала увагу, зокрема інформуючи Верховну Раду, на відчуження державного майна в позаприватизаційний спосіб, наприклад, через умисне банкрутство. Саме так намагалися заволодіти Нікопольським трубним заводом, у складі якого діє

унікальний цех з виготовлення продукції діаметром з людську волосину: її використовують в атомній і тепловій енергетиці, космічній і оборонній галузях. Протягом двох останніх років комісія п'ять разів листовно зверталася до уряду й особисто прем'єр-міністрів, інформуючи про ситуацію, що склалася. У підсумку вдалося зупинити ліквідацію Нікопольського трубного заводу, відвернути спробу погасити фіктивний борг за рахунок державного майна.

З ініціативи Спеціальної контрольної комісії народні депутати України прийняли постанову, яка забороняє змінювати профіль об'єктів соціальної сфери. У розрізі із цим документом відбулася приватизація стадіону «Старт» у Києві. Якраз на вимогу парламентської комісії нині здійснюється перевірка процедури відчуження об'єкта.

– Податкова інспекція, намагаючись стягнути зі стадіону заборгованість, наклала арешт на майно, яке згодом продали за безцінь. Тут уже запланували побудувати торговельно-розважальний комплекс. Коли будівельники спробували встановити паркан довкола стадіону, на його захист піднялася громадськість, – переповідає перипетії конфлікту Л. Сукненко.

У полі зору комісії перебуває приватизація житла – нині в державній власності залишилося близько 5–7 відсотків житлового фонду. Завідувач секретаріату каже, що їм неодноразово доводилося давати роз'яснення щодо термінів буцімто завершення приватизації, котрі кілька разів продовжувалися постановами Верховної Ради України. Насправді Закон «Про приватизацію державного житлового фонду» не обмежує в часі приватизацію житла: її можна безперешкодно оформити й донині. 2009 року Спеціальної контрольній комісії вдалося переконати Верховну Раду в неслухності щорічного ухвалення постанов, що просто-таки вводили населення в оману, неправомірно коригували дію чинного закону.

Друга болюча проблема – приватизація землі: присадибних на-

ділів, ділянок у дачних і гаражних кооперативах, земель у межах населених пунктів тощо. Саме цих питань стосуються найбільше скарг, що надходять до комісії. Вочевидь, у сфері земельних відносин є чимало можливостей для зловживань з боку органів державної влади, повсюдного хабарництва.

– Звернулася до нас пенсіонерка з Харківщини, – згадає один із типових випадків Л. Сукненко. – Свою присадибну ділянку вона приватизувала ще 2002 року, а тепер вирішила передати її дітям у спадок. Нотаріус відправив жінку до районного управління Держкомзему оформляти кадастровий номер, а там сказали, що така послуга коштує 5 тисяч гривень. Тож пенсіонерка бідкається, чи законно це, бо все їй обійся не варте таких грошей.

За словами завідувача секретаріату Спеціальної контрольної комісії, приватизація присадибних ділянок має відбуватися безплатно, а вимога будь-якого грошового внеску – хабар. За зразок тут треба було б узяти приватизацію житла, яка здійснювалася швидко й за невелику фіксовану плату – держмитом.

На засіданні комісії розглядалося колективне звернення мешканців Вишгорода, що під Києвом. Миська рада не дала власникам приватних будинків дозволу на приватизацію присадибних ділянок, мотивуючи своє рішення тим, що відповідно до генплану на місці їхніх дворів, розташованих неподалік центру міста, має вийти новий комплекс багатопверхівок.

– Дослідивши обставини, ми виявили, що жодного генплану немає, а заборона на приватизацію є невмотивованою. Комісія своїм рішенням іще 2004 року зобов'язала місцеву владу діяти в суворій відповідності до законодавства, однак люди й досі не отримали свідоцтв на право власності, – коментує ситуацію у Вишгороді Л. Сукненко. – Якщо влада запланувала будівництво на згаданій території, вона має вчинити цивілізовано, викупивши землю у власників.

На вирішення своєї долі чекає земля, на якій розташовані підприємства: вона перебуває в державній власності, а виробничі потужності приватизовано. Часто виходить так, що підприємства оцінюються дешевше, ніж земля під ними. Аби надати земельним відносинам цивілізованої форми, землю слід було б включити до статутного фонду підприємства. Звісно, внаслідок цього зріс би пакет акцій держави. На думку завідувача секретаріату Спеціальної контрольної комісії з питань приватизації, таке рішення

складно буде провести через Верховну Раду, бо, по-перше, ще не розмежовано землі державної й комунальної власності й, по-друге, власники чинитимуть спротив емісії акцій, котра послабить їхній вплив на підприємства.

Л. Сукненко, керуючись багатим досвідом, наголошує на недосконалому законодавстві в галузі приватизації, адже роздержавлення підприємств-велетів, що відбувається нині, потребує інших підходів, ніж масова приватизація кінця 1990-х років. На допомогу слід покликати науковців, виробити цілісну програму погалузевого роздержавлення, скласти зведений план приватизації, який має коригуватися щодва роки.

На переконання посадовця, не можна роздержавлювати такі вітчизняні гіганти, як «Укрзалізниця» чи Авіаційний науково-технічний комплекс імені О. Антонова, не ухваливши спеціальних законів. «Недоречно виставляти на приватизацію одразу все підприємство. Приватний капітал слід залучати в міру необхідності, продаючи 1–3 відсотки акцій, як робиться в цивілізованому світі. Уже маємо негативний досвід приватизації в електроенергетиці: обленерго продали, а поліпшення в галузі не настали», – зауважує Л. Сукненко.

Спеціальна контрольна комісія Верховної Ради України з питань приватизації, аналізуючи діяльність Фонду державного майна, найчастіше називає його роботу неефективною. Показовим був 2009 рік, коли від приватизації надійшло лише 9 відсотків від запланованої суми. Схоже, у ФДМУ розраховували виконати планове завдання, продавши тільки Одеський припортовий завод. Однак конкурсна комісія не визнала результатів аукціону, бо об'єкт стратегічного значення було продано за вочевидь заниженою ціною. Скандал з Одеським припортовим заводом негативним впливом на інвестиційний імідж України, знеохотив зарубіжних інвесторів вкладати кошти у вітчизняну економіку.

Комісія вважає, що влада має невідкладно розглянути наслідки приватизації останніх років і вжити радикальних заходів задля посилення захисту інтересів держави. Передусім слід ухвалити нове законодавство про приватизацію, яке відповідало б вимогам часу.

Навіть побіжно ознайомившись із завданнями, що стоять перед секретаріатом Спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації, уже не квапитимеш чиновника з рішеннями, не називатимеш його крющокодером. Як бачимо, лише неупереджена преса, вдавшись до глобокого аналізу, спроможна належно оцінити кропітку працю апарату – важливого «гвинтика», без якого державна машина зазнаватиме збоїв.